

Abonnement pour un an
300 piastres

Edition spéciale. 500 ptrs.

Adresse :

"Idjtihad," Constantinople

Téléph. st. 865

XXII ème ANNÉE

1927, 1 Mars No223

اجتہاد

IDJTIHAD

علمی، ادبی، اقتصادی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]
تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون
۳ ، اعلا کاغذلیسی ہ لیرادر .

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتہاد ٹہوی »

تلہ فون : استانبول ۸۶۵

یکرمی ایکمنجی سنہ

نومرو ۲۲۳ - ۱ مارت ۱۹۲۷

تورک‌لر و اسلام

محرری : Léon Cahun

11

پرورک و حسن قبول کوردیکی ائئاده عرب‌لر ، (قادسیه) ده ایران زادکاتی پریشان ایدیوردی ؛ « هلال ابن علقمه » ، « رستم » ی قلیجه اولدوریوردی « بالذری چیلقلر » ، « کرستکیلیه چی » لر [**] ، و قتیله . اوکنده « روما » اردولرینک رجعت ایتدیکی « درفش کاویانی » ی ، اومقدس بایراغی « ساسانی » لردن آلیوردی . اوتوزسنه صوکر « ایران » « الله » دن ماحات ایدیوردی . عرب آقینچیلری ثوقسوس Oxsus نهرینی کچرک شمال حدود عسکریه سنده ، « سوغدیانا » Sogdiane ده ، تورک مملکتنده دولاشیجورلردی . اولاً ، و قتیله اسکندر کبیر زماننده « کیانسان » خاندانک صوک حکمدارینک پایدینی کیی ، « ساسانیان » خاندان سلطنتک صوک حکمداری ده فرار ایده رک ارئی دشمننه التجا ایتدی « ایران ک مغلوب ، فراری حکمداری « یزدجرد Yezdedjerd » ، تورکارک ناموسندن ، مهمان نوازاننده اصلاً شبهه ایتدی . تورک علو جنابی ، « یزدجرد » ک اعتمادینی اصلاً تمکذیب ایتدی .

(خوراسان) ده تشکیل ایدیلن عرب حته لری « سوغدیانا » و « فرغانا » تورک حدود عسکریه سنی استیلا ایتک ایچین « مرو » و « بلخ » جهتندن ، ثوقسوس نهرینک جنوسنده کی قدیم طریق عسکری ی تعقیب ایدیوردی ؛ « بلخ » دن شماله توجه ایدیوردی . کرک شیمدیکی « چارچوی » ده ، کرک « ترمیز Termis » بندنده بیوک نهری [یعنی ثوقسوس نهری] کپیورلردی . « ثوقسوس » ک اوتکی یاقاسنده ، مقاومت برمئاد ظن اولوندیغندن داها شدید برصورتده ، باشلا یوردی . فقط نفس الامرده تورکارک دینک تأثیری پک آزدی . « اسلامک مظفریتی تسهیل ایدن باشلیجه سبب ، هجوم ایتدیگلری مملکتک نظام و تشکیلاتک بوزولش اولماسی ایدی . اگر عرب‌لر منحصراً مزارق‌لرینه کونسه لر دی « صوغدیانا » ده غلبه ایتک سعادت بی پرواسنه نائی اولامازلاردی . کرک بوراده ، کرک باشقا برلرده محنته تپشائی اصولنده کوستردیگلری حیرت انکیز فطانت و دشمنلرینک معنویاننده کی پریشانلق ، بوفسونکار قومه دیاجیلرک اقباله چوق خدمت ایتدی . هیچ شبهه یوق ، جبراً یراشمکده اولدوقلری ایران مملکتلرنده ، تورکارک سه و یله یوردی . اینجلیگلری وقت ، چینلیلر خاص عظمتلری ، بونولمامش ، قابا قالدیقلری وقت سواریلر خاص آغیر خودپرستلکاری کندیلرینی چکیلز برحاله قویوردی . « سمرقند » ده ، « بخارا » ده بابانجی موقعنده بولونیورلردی ؛ خیمه نشین ایدیلر . « ترانس او قسیانا » ده ، و « فرغانا » ده ، ایران کتله لری ، ایران آحاد ناسی ، داوی ، یعنی موضوعی کندی ملتیلری اولان بیر جدالده لاقید قالدیلر . بالکز دین مسئله سنده بیر آرز حیات اثری کوستردیلر . آنجاق هجرتک 94 نجی [712 میلادی] سنه سنده عرب‌لر ، « بخارا » ده ایلک جامعلرینی انشا ایده بیلدیلر ، بونک ایچینده ، مسلمانلرجه

خریستیانلق ، دوردنجی عصری میلادی ابتداسنده ، (خوراسان) دن « ترانس او قسیانا Trausoxiane » حدود عسکریسندن تورک مملکتنه کیرمشدی . « بارسابا Barsaba » خوراسان خطه سنده ، « مرو Merv » پسقپوسی ایدی . 420 تاریخ میلادیسنده پوپسقبوسلق متره پولیدلکه ترفیع ایدیلدی . 503 تاریخنده ، (هرات) ده و « سمرقید » ده پسققبوسلقلر تأسیس اولوندی . باتریق تیموتس Timothès [748 - 820] ، (قارا قوروم) همیسونرلر کوندرمشدی و اوننجی عصر میلادینک صوک زمانلرنده قوبی kobi نک کیریسنده کی karait تورکاری ، « مرو » متره پولیدی شه بدژه زوس Ebedjésus [*] ک کندیلرینه کتیردیکی نستوری دینی قبول ایدیورلردی . (چین) ده ، 685 سنه میلادیه سنده ، (سوریه) لی رابان Rabban اسمنده بیرراه « انجیل » ی تعلیم ایتدی . (رابان) ک اسمی ، چین لیلرجه Pen - lo - 0 قالمشدر ، که چینجه ، کاهن دیمکدر . داها 688 تاریخ میلادیسنده ، امپراطور تای چونگ Tai Tsoung یکی دینک یعنی خریستیانلکک اهنده برامنامه اصدار و پاختننده برکلیساک انشاسنه مساعده ایتشدی . چینجه و سریانجه اولاراق ایکی لسان اوزره ، موجود و معروف « سی . نغان - فو » Si Ngan Fou طاش یازیلری ، 781 تاریخنده ، باتریق مارهانان ایشوآ Mar Honan Ishoua نک و « چینستان » پایا و پسقبوسی آدان Adam ک یاننده ، چینجه اسمیله نستوری متره پولیدی ، نینغشو Ning chou ذکر اولونور .

« بودا » دینی ، ۷۱ نجی عصرک نصف اخیرنده چین میسیونرلری طرفندن چینه ادخال اولونمشدی . حتی « قوقان » ک برادری وولی عهدی توپوخان To - Po khun تبدیل دین ایتشدی . XIII نجی عصرده ، مونغول هیئت اتفاقیه سنه کیرن قبیله لرک برقمسی « بودیست » دیگر قسمی « خریستیان » دی . تاریخ هجری نک 4 نجی سنه سنه تصادف ایدن 635 سنه میلادیه سنده سوریه لی راهبک « شوکتپناه امپراطور » طرفندن مسافر [*] شهنامه مؤلفه ،

« زشیرشتر خوردن و سوسمار
بجایی عبرا رسیده ست کار
که تاج کیانرا کنند آرزو
تفو ! بر توای چرخ کردان تفو ! »

یتلرخی الهام ایدن زمان تاریخی بوهرج و صرح دوریدر . ه . ج

ایرمق کنارنده کزیتیکزی
قوملرک اوستنده ایلک ایزیکزی ،
پیکار باشلرنده قول ، قوله سزی ،
کورضی اوزاقدن هیچ آیل فادیه !..

چوانله اوقادار اوزاغه کیتمه ،
اونک صاف کوکلنی ، قیرمه ، انجیتمه ،
بولور سودای چابوق آسکیتمه ؛
کیتدیک یولردن « نهز کل ! » فادیه !..

رضایه

یوسه قوطوسی

رضا محمود بکه ، (اولوم یوللرنده) منظومه سی کلدی .
حیات یوللرنده ترم داهاییدر .
ارضرومه تحسین بکه : (نارغ قدیم) منظومه سنک
تأثیری آلتنده فضله قالمشکیز .

بوستانچیده احمدسامی بکه : منظومه کزکلدی کوزلدر داهای
نوتلی یازاجقسکیز :

آنقرده مکتبلرک طلبه کتبخانه لری رئیسارینه : آرزو
ایتدیک کز کتابلری تصرع و یولری اجتهاد نهوندن آلمایه
استانبوله بر آرقداشکزی مأمور ایدک ؛ مع الممنونیه اهدا
ایدیله حک (اجتهاد) لر دخی کونده ربه جکدر .

رشدی بکه : اوله کوندردیک کز منظومه داهای قوتلی
ایدی . بر اجنبی لسانی اوکر نکه همت ایدک .

ف . آ بکه : مکتبلرده دیسپلین یولنده یازیلری اجتهاد
منت و شکرانله قارشیلار .

ارضروم معلم مکتبنده مصطفی عاکف افندییه :
ایسته دیک کز کتابلر کونده ریلدی . وصولنی بیلدیرک .

کوندردیکلری شعرلرک بعضیلری درج ایدیلده دیکندن دولای
(اجتهاد) ه مقبر اولانلره :

بر آنا هر دوغوردیغی کوزل و سوعلی بولور بو اونک
حقیدر . فقط بو مولودانک جمله سنی هر کسک بکنمه نی وسو .

مه سنی ایسته مه یه حق یوقدر . بز شعر نامنه الفاظ و معانیسی آرزوق
یکی اولانلری درج اتمه ایسته رز . بیک آیاغک چیکنه مش

اولدنی ساحه لرده قارلررضی کزدیرمه مه یه غیرت ایدیورز .
دوستاق بوکسکدر . فقط حقیقت هر شیدن اوستوندر . بز

« حقیقت هر شیدن اوستوندر » دیهرک چوق دوستلقلر غائب
اغشزدر . فقط حقیقته أبدی دوست قالمشزدر .

ایشیدیلده مش برشی اولارق نمازده فارسی لسانیه اوقونماسنه
مساعده ایتدیلر ؛ عربلرک « قوردو Cordoue » ده قرانی
اسیانیولمه تلاوت ایتدیکلری تصور اولونسون ، « ایران »
و « ترانس ثوقسیانا » اسلامیتنک نه قدار چابوق سچیة اصلیه سنی
ضایع ایتش ، ایرانللاشمش ا لدینی آکلاشیلر . اسلام طرفندن
فتح اولونان بوملکتنده داهای حابلی مدت مؤمنلر ، « قیدیہ جامع
کبیرینه آنجاق طاہور حالنده و مسلح اولارق کیده بیلیرلردی .
محاربه لرده عزراقلری اوکندن فراز ایتدیکلری عربلری ایرانلیلر
کلیسا حولیلری اوزده رنده ، دار سو ققلا رده نه لورک باغچه
یوللرنده کیزله نه رک طاشه طوتارلاردی . جمعه نمازسه کلن
هر مهتدییه ، اسلام بیت المالدن ، ابکی درهم [۱] پارا
ویریلیردی . نهایت الامر سرت دورانیلمایه ازوم کورولدی .
قتیبه ، (بخارا) و (سمرقند) اها لیسنک ساحلرینی طویلا دی
و مسلمانلقلری پک شبه لی محاربلرینک اک حاشاریلرندن اولان
سوریه لی نصیری لری بونلرک خانه لرنده اسکان ایتدی ، بونصیرلر
بوکون دخی مسلمان وخریستیان قوموشلرینک نظرنده حیدودلر
و ملحدلردر ، بو غیر مؤمنلر ، نهایت الامر ، (ماوراءالنهر)
شهریلیرینی ، « افضل مخلوقات » محمدرسول الله دینته صوقدیلر .
ترجه ع . ج .

فادیه

بو یوک مرشدیم عبدالله جودت بکه
چهره کی کورونجه ایچم قانادی ،
ملک یوزک نه چوق کوزهل فادیه !.
کوزیکی یاشارتان دردک نه .. آدی ؟..
سنی یاقان هانکی امل فادیه !..

بو نه کوزهل آلر ، هم ده نه انجه ،
بویله صولیوری هر کوز کلنجه ،
چوانک دیک باشی چوق یوکسه لجه ؛
نه قدار چیرپیندی بو آل فادیه !..

صولر سسله شیرکن اوزاق داغلرده ،
قاچ دفعه آغلادک او « بنلی یار » ده ..
چارپارمیش یوره کک برکوز آرا رده
صاچک داغیلرکن تل ، تل فادیه ...

[۱] درهم او زمانک کوموشدن بیر - سکه سی در ؛ یوقمه
قیه نک کسوراتی دکلدر . یونانستان ک « دراخی » سی بوکله
ایله مناسبندار اواسا کرکدر . ع . ج .